

CENTRE D'INTERPRETACIÓ

RELIQUIAE
SANCTORUM
IN CATALONIA

DESIG DE RELÍQUIES

VALÈNCIA

VALÈNCIA

La catedral de la ciutat de València, d'acord amb el deler de les seus episcopals per acumular notables relíquies, disposava d'importants exemples. Així com els monestirs consideraven que les restes sacres eren un reclam per als pelegrins, aquesta tipologia de temples, comptaven que els donaria una elevada autoritat sobre el conjunt d'edificis eclesiàstics de la seva demarcació.

Actualment, les relíquies estan dipositades a l'anomenada "capella de les relíquies", sala amb forma de cercle amb tres grans armaris on es poden admirar en tota la seva magnificència. L'exterior de les portes contenen escenes relacionades amb l'obtenció de les peces.

Un fullet imprès l'any 1820, amb el títol *Explicació de les sanctes relíquies que ha en la Sta. Església metropolitana de València, les quals se mostren en lo segon dia de Pasqua de Resurrecció cascun any* (1) detallava quines eren les restes sacres venerades i alguns fets que s'hi relacionaven:

- *Canyella de sant Jordi*
- *Ossos de sant Dionís, Màrtir*
- *Una de les sagetes clavades al cos de sant Sebastià en el seu martiri amb un tros d'os, tramesa pel papa Calixt III, de nom secular Alfons de Borja (1378-1458).*
- *Un tros de canyella de sant Damià, enviat pel mateix papa, i un tros d'os de sant Cosme.*
-

- *Tros de braç de sant Gregori, papa.*
- *Ossos dels màrtirs sant Abdó i sant Senén, invocats contra les tempestes i perills de l'ànima i el cos.*
- *Una imatge de sant Llorenç contenia relíquies seves, com un tros d'os i cendra del seu cos cremat a la graella, un os de sant Vicenç, i un os, una dent de sant Esteve i un fragment de pedra amb la qual va morir apedregat. El papa Calixt els havia enviat a València des de Roma.*
- *Canyella de sant Valeri, bisbe de Saragossa (s. IV) i dos ossos de dits la mà esquerra de sant Lluç. Aquests darrers, els va obsequiar la reina Margarida, segona esposa del rei Martí l'Humà.*
- *Pell i os d'un dit de sant Bartomeu, concedits per l'esmentat papa Calixt III.*
- *Un fragment d'os del clatell de sant Pere Apòstol*
- *Un tros del peu de sant Macià apòstol.*
- *La mandíbula de sant Esteve*
- *Una porció de la mirra que els Reis de l'Orient van lliurar a Jesús quan el van adorar al pessebre. Aquesta, també, de part del papa Calixt.*
- *Imatge de la Mare de Déu amb relíquies de la camisa i del drap de Jesús, del vel i de la llet de la Verge Maria. El vel de la Mare de Déu era un aportació de la reina Margarida.*
- *En un reliquiari de la Veracreu s'hi mostraven una de les setanta-dues espines de la corona de Crist en la Passió. Aquestes les va concedir la reina Leonor de Castella (c. 1191-1244), esposa del rei Jaume I. El fragment de la Vera Creu l'havia aconseguit la reina Violant d'Aragó, reina de Nàpols (1384-1442), amb butlla del papa Climent VII, i l'havia cedit a la catedral de València.*
- *El rei de França conegut com a sant Lluís (1214-1270) va donar una tercera espina al rei*

VALÈNCIA

Jaume I, que la va lliurar a la ciutat de València poc després de la conquesta als sarraïns.

- *Un altre fragment de la Vera Creu, proporcionada per l'emperadriu Constança de Grècia.*
- *També es venerava l'hàbit de sant Vicent Ferrer (1350-1419), fill i patró de les terres valencianes i eminent predicador.*
- *Altres relíquies que havia facilitat el rei Joan II d'Aragó i Navarra (1398-1479). Entre aquestes hi havia un reliquiari en forma de creu patriarcal i amb un fragment de la Vera Creu, el cos d'un dels sants Innocents víctima dels soldats d'Herodes, el sant Calze d'àgata cornalina oriental que s'havia utilitzat al darrer Sopar, d'altres elements de la Passió com l'esponja amb la qual el soldat va donar vinagre a Crist mentre era a la creu, un tros de corona amb sis espines, una peça del vestit i la camisa de Jesús, el braç dret de l'evangelista sant Lluc amb el qual va escriure l'evangeli i va pintar el retrat fidel de la Mare de Déu que també s'hi conservava, l'estendard de sant Jordi que va participar en la conquesta de València de la mà del rei en Jaume. Uns corporals que s'havien salvat miraculosament de l'incendi de l'església saragossà d'Aniñon, una pinta amb cabells de la Mare de Déu i altres.*
- *Més endavant, segons consta en el document, es va afegir noves relíquies: uns ossos dels beats valencians Gaspar de Bon i Nicolau Factor, un tros de canyella del beat Andreu Ibernon; un fragment d'os de sant Pasqual Bailón i un altre del beat barceloní Josep Oriol.*

El sant Calze

La joia més preuada és, sens dubte, el calze que suposadament va formar part de les peces amb el qual es va celebrar la santa Cena abans de la Passió

El sant Calze de València amb el recipient superior (associats al sant Sopar) i el peu i base inferiors (atribuïts a èpoques posteriors).

de Crist. En clara competència amb altres calzes que pretenen comptar amb aquesta mateixa condició, sembla que el de la seu valenciana es troba en una bona posició, malgrat totes reserves que fan dubtar de l'existència de la mítica copa. Fins a l'any 1916 es trobava a l'armari central de la capella esmentada i des d'aleshores se li va donar un protagonisme destacat.

La peça que es pot contemplar està formada per dues parts ben diferenciades. Per una banda, aquell que és considerat el veritable calze, en forma de bol o vas hemisfèric sense anses, fet de la gemma anomenada àgata, i el seu suport. Aquest darrer presenta dues grans nanses i una base d'or, decorada amb perles, que encercla un peu d'alabastre.

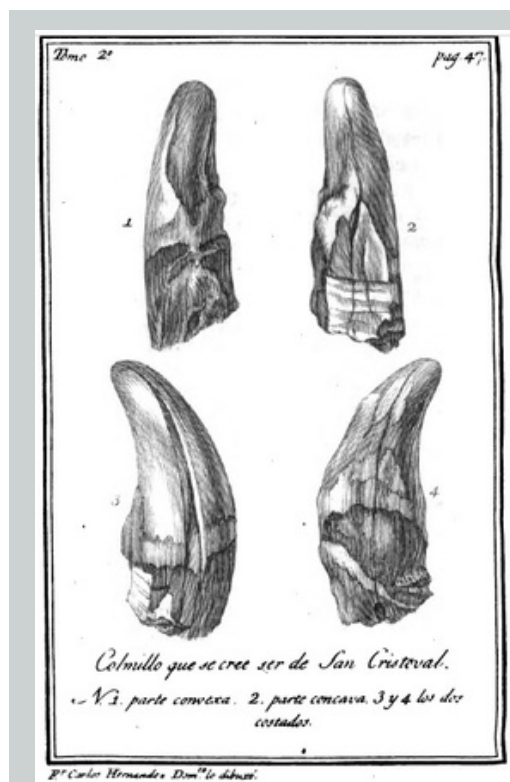
VALÈNCIA

El relat del trasllat d'aquesta relíquia, des del seu origen a València, combina llegenda i història. Jaume Villanueva ho va resumir en poques paraules: "No és fàcil assenyalar la manera com va ser traslladada aquesta santa relíquia de Jerusalem a Roma, des d'on es creu haver-la enviat a Espanya el gloriós màrtir Llorenç. El que consta és que del monestir de San Juan de la Peña va ser portat aquest calze al palau dels reis d'Aragó a Saragossa; i d'allà en va dur a València el senyor Alfons V [el Magnànim] i el va donar a aquesta església el 1437".

(2)

Hipotètic itinerari del sant Calze

Relíquia exòtica

Relíquies més exòtiques, de costat amb les de màxima essència cristiana, havien format part del conjunt preservat a la catedral valenciana. El queixal de sant Cristòfol era una d'aquestes i que despertava gran admiració. La mida de la peça dental semblava pròpia d'un gegant com, de fet, era sant Cristòfol. El relat llegendari recordava que la seva gran corpulència li permetria travessar el riu sense ofegar-se; com a penitència, es dedicava a la labor de dur gent sobre les espatlles per dur-los d'una banda a l'altra. En les seves recerques, Villanueva va tenir la intenció de veure aquesta peça, però no la va trobar. Segons va saber, l'arquebisbe Francisco Fabian havia ordenat treure-la de l'exposició a finals del segle XVIII. L'autor del *Viaje literario...* va anotar la següent conclusió: "No m'estranyaria que correspongués a l'ullal, que com a relíquia del mateix sant màrtir conserva aquest meu convent de Predicadors, el dibuix del qual enviament fet exactament pel natural, de mà de P. Hernández, amb les

quatre vistes necessàries per formar judici de la seva convexitat, de la profunditat dels seus arrels, i de l'estat en què li van deixar els que per devoció han llimat i fins i tot esqueixat d'ell alguns racons. És blanc, una mica ennegrit a l'arrel, i com torrat en el llis de la part convexa".(3) Una observació analítica posterior identificar aquesta suposada relíquia amb un queixal d'hipopòtam i no del sant esmentat.

Notes:

1 Explicació de les sanctes relíquies que ha en la Sta. Església metropolitana de València, les quals se mostren en lo segon dia de Pasqua de Resurrecció cascun any. [València]: En la empremta de Jusep Tomás Nebot..., 1820, 21 p.

2 Villanueva, Jaume. *Viaje literario a las iglesias de España: iglesia de Valencia*. Madrid: Imprenta Real, 1804, v. 2, p. 46

3 Villanueva, Jaume. *Viaje literario a...* [op. cit.], p. 46-47 (la il·lustració del suposat ullal es troba entre les dues pàgines)